

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie Propozycji decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającej kierunki rozwoju transeuropejskich sieci energetycznych i uchylającej decyzje nr 96/391/WE i 1229/2003/WE

COM(2003) 742 final – 2003/0297 (COD)

(2004/C 241/04)

Dnia 19 lutego 2004 r. Rada postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego na mocy art. 156 i 251 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską w sprawie propozycji decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającej kierunki rozwoju transeuropejskich sieci energetycznych i uchylającej decyzje nr 96/391/WE i 1229/2003/WE

Sekcja ds. Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego, odpowiedzialna za przygotowanie prac Komitetu w tym przedmiocie, przyjęła swą opinię dnia 10 maja 2004 r. Sprawozdawcą była Ulla Brigitta Sirkeinen.

Na 409 sesji plenarnej (posiedzenie z dnia 2 i 3 czerwca 2004 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny przyjął następującą opinię 164 głosami za przy 3 głosach przeciw i 17 wstrzymujących się:

1. Wstęp

1.1 W 2001 r. Komisja przyjęła komunikat w sprawie Europejskiej Infrastruktury Energetycznej. Do zapewnienia sprawnego funkcjonowania europejskiego rynku energii elektrycznej i gazu nie wystarczy stosowanie wspólnych przepisów i norm. Równie niezbędne jest połączenie Państw Członkowskich odpowiednią infrastrukturą.

1.2 Komunikat przedstawia szereg środków, w tym wyznaczenie docelowego poziomu połączeń międzysieciowych na 10 % oraz priorytetowe finansowanie projektów sieci transeuropejskich uznanych za projekty priorytetowe o znaczeniu ogólnoeuropejskim. Komisja proponuje również podwyższenie dotychczasowej górnej granicy wspólnotowego finansowania projektów na etapie rozwoju z 10 % do 20 % dla projektów priorytetowych. Na posiedzeniu w Barcelonie Rada poparła ustalenie na 10 % docelowego poziomu połączeń międzysieciowych, ale podwyższenie pułapu wkładu finansowego wciąż jest w Radzie przedmiotem dyskusji.

1.3 Aby państwa przystępujące mogły stać się częścią wewnętrznego rynku energii elektrycznej i gazu, potrzebna jest rewizja kierunków rozwoju sieci transeuropejskich (TEN). Wiele projektów połączeń między dotychczasowymi państwami Wspólnoty a nowymi Państwami Członkowskimi może już korzystać ze środków przeznaczonych na TEN; konieczne jest jednak uzupełnienie tej listy. Podobne podejście potrzebne jest w stosunku do krajów sąsiednich. Celem średniookresowym jest stopniowe stworzenie europejskiego rynku energii elektrycznej i gazu, obejmującego ponad 35 krajów oraz ponad 600 milionów ludności. Rynek ten powinien opierać się na wspólnych normach otwarcia rynku, ochrony środowiska i bezpieczeństwa.

1.4 Zapotrzebowanie na gaz ziemny szybko wzrasta, a Wspólnota staje się w coraz większym stopniu zależna od importu gazu. Dla zapewnienia sprawnego funkcjonowania rynku energetycznego i bezpieczeństwa przyszłych dostaw gazu konieczna jest dywersyfikacja źródeł zaopatrzenia w gaz oraz budowa nowej infrastruktury. Konieczne są zarówno inwestycje w nowe rurociągi dostawcze, jak – choć po otwarciu rynku zwiększy się elastyczność wykorzystania istniejącej

infrastruktury – w rurociągi wewnętrzne. Niezbędna jest ścisła współpraca z krajami-dostawcami oraz z regionami tranzytowymi.

2. Propozycja Komisji

2.1 Proponowana rewizja kierunków rozwoju TEN energii elektrycznej i gazu pozwoli w szczególności na włączenie nowych Państw Członkowskich do wewnętrznego rynku energii elektrycznej i gazu. W swej nowej postaci tekst ten:

- zapewnia pełne uwzględnienie potrzeby lepszej integracji krajów przystępujących oraz regionów sąsiednich w ramach rozszerzonego europejskiego rynku energetycznego na etapie tworzenia listy projektów uprawnionych do wsparcia finansowego i wymienionych w kierunkach rozwoju sieci transeuropejskich;
- wprowadza tzw. deklarację znaczenia ogólnoeuropejskiego dla określonych projektów transgranicznych na Osi Priorytetowej;
- umożliwia Komisji powoływanie dla projektów priorytetowych koordynatora europejskiego.

Komunikat zobowiązuje Państwa Członkowskie do przyznawania pierwszeństwa projektom priorytetowym, ułatwiania i przyspieszania realizacji projektów oraz przeprowadzania oceny końcowej i składania Komisji sprawozdań.

2.2 W załącznikach do decyzji wymienia się projekty leżące we wspólnym interesie uprawnione do pomocy wspólnotowej finansowej (załącznik III) zgodnie z kryteriami określonymi w załączniku II, projekty leżące we wspólnym interesie, które powinny mieć prawo do otrzymania pomocy wspólnotowej w pierwszej kolejności (załącznik I) oraz projekty o znaczeniu ogólnoeuropejskim (załącznik IV).

2.3 Szacunkowa kwota wymaganych inwestycji w latach 2007-2013 na budowę projektów priorytetowych w dziedzinie sieci elektroenergetycznych i gazowych wynosi około 28 mld EUR, w tym 20 mld EUR w Unii Europejskiej i 8 mld EUR w krajach trzecich. Dochodzą do tego koszty realizacji innych projektów leżących we wspólnym interesie.

3. Uwagi ogólne

3.1 EKES w swej opinii zdecydowanie poparł propozycje Komisji w sprawie rozwoju i pomocy dla TEN w dziedzinie energii elektrycznej i gazu, uznając je za integralną część działań na rzecz tworzenia sprawnych wewnętrznych rynków energii elektrycznej i gazu, jak również kompleksowej polityki bezpieczeństwa energetycznego. Komitet poparł również propozycję Komisji dotyczącą podwyższenia do 20 % pułapu dofinansowania na etapie rozwoju projektu.

3.2 Niestety – co zauważono również w poprzednich opiniach EKES – dotychczas projekty TEN wdrażane były bardzo powoli i w niezadowalający sposób. Za poważną przeszkodę uznano trudności w finansowaniu szeroko zakrojonych projektów budowlanych. Będąca w dyspozycji Komisji kwota 20 mln EUR rocznie na dofinansowanie projektów na etap rozwoju nie umożliwiła znacznego wpływu na ich realizację. Konieczne jest upowszechnienie praktyki partnerstwa publiczno-prywatnego.

3.2.1 Samo finansowanie może nie być jedyną przeszkodą spowalniającą realizację projektów z dziedziny TEN. Wśród innych możliwych przyczyn wymienić da się brak zaangażowania ze strony Państw Członkowskich we współpracę w ramach projektów transgranicznych. Pomysł powołania koordynatora europejskiego może odegrać tutaj pewną rolę. W niektórych przypadkach rozpoczęcie projektu – który w innych warunkach zostałby rozpoczęty bez opóźnień związanych z oczekiwaniem na taką czy inną decyzję – mogło zostać opóźnione w związku z decyzją o ubieganiu się o potencjalne finansowanie z sektora publicznego.

3.2.2 Długi i uciążliwy proces planowania oraz niepewność co do jego końcowego wyniku, a także procedury uzyskiwania zezwoleń stanowią obecnie najpoważniejsze przeszkody dla inwestycji infrastrukturalnych. Przyznanie określonym przedsięwzięciom priorytetu przez instytucje UE powinno posłużyć jako wyraźny sygnał dla decydentów lokalnych i innych, że terminowa realizacja tego projektu jest bardzo ważna.

3.3 EKES z zadowoleniem przyjmuje projekt decyzji Komisji, stwierdzając jednocześnie, że powinien on być zostac sformułowany wcześniej. Opinia ta będzie zatwierdzana na sesji plenarnej EKES już po rozszerzeniu UE, która liczyć będzie wówczas 25 Państw Członkowskich. Co do nawiązania kontaktów z krajami sąsiadującymi, potrzeba taka w kontekście bezpieczeństwa dostaw dostrzegana była od dawna, co najmniej od czasu ogłoszenia Zielonej Księgi o zaopatrzeniu w energię.

3.4 EKES uznaje analizy sytuacji dotyczącej połączeń międzysieciowych oraz perspektyw w różnych częściach Unii i obszarach sąsiadujących za pouczające i rzeczowe.

3.5 Komisja nie wspomina jednak o żadnych szerszych opracowaniach na temat oczekiwanej ewolucji wewnętrznych rynków energetycznych w dłuższym horyzoncie czasowym, które mogłyby dostarczyć informacji ogólnych niezbędnych do zidentyfikowania kluczowych projektów infrastrukturalnych. Długofalowa wizja lub scenariusze alternatywne są szczególnie ważne w branży, w której cykl życia inwestycji przekracza 50 lat. Brak jakiegokolwiek wzmianki tego typu budzi tym większe zdziwienie, że informacje takie są dostępne i że są to między innymi materiały przygotowane przez samą Komisję.

3.5.1 Szczególne znaczenie w kontekście przyszłości europejskiego rynku energetycznego ma rola gazu ziemnego. Obecna sytuacja wskazuje na szybki wzrost zużycia i wzrastające uzależnienie od importu spoza UE. Przy takiej tendencji szczególnej wagi nabiera gospodarowanie infrastrukturą i zarządzanie ryzykiem związanym z uzależnieniem od ograniczonej liczby dostawców i koncentracją własności. Jakiego średnio i długookresowe prognozy popytu, rozmieszczenia odbiorców i źródeł zaopatrzenia stoją za sformułowanymi propozycjami dotyczącymi priorytetowych projektów infrastrukturalnych? Jakiego są przewidywania dotyczące zużycia gazu na ogrzewanie, produkcję energii elektrycznej oraz produkcję energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu? Jakiego są ewentualnie plany produkowania wodoru z gazu? Jaki jest potencjał źródeł zaopatrzenia? Decyzje polityczne, poczynając od polityki środowiskowej UE aż po decyzje planistyczne na szczeblu lokalnym, silnie wpływają na wybory dokonywane w zakresie energii oraz na rynki. Powinny one brać pod uwagę szerszy, długofalowy obraz.

3.6 Kolejne istotne pytanie brzmi: czy można oczekiwać pojawienia się alternatywnych rozwiązań eliminujących wąskie gardła, na które lekarstwem mają być proponowane projekty rozbudowy sieci? Czy na przykład w pewnych przypadkach nie byłoby rozsądniejszym rozwiązaniem inwestowanie w produkcję energii elektrycznej w pobliżu obszarów o dużym zapotrzebowaniu na energię? Takie ewentualności należy zawsze zbadać przy opracowywaniu projektów rozwoju sieci, uwzględniając również możliwości zwiększenia oszczędności energii i rozproszonej produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

4. Uwagi szczegółowe

4.1 Należy przerehabilitować akapit (4) preambuły tak, by nadać równą wagę sprawnemu funkcjonowaniu rynku wewnętrznego oraz strategicznym celom takim jak bezpieczeństwo dostaw świadczenie usług powszechnie dostępnych.

4.2 Projektom dotyczącym tylko jednego Państwa Członkowskiego wpis na listę projektów o znaczeniu ogólnoeuropejskim przysługiwać winien tylko w wyjątkowych przypadkach.

Bruksela, 2 czerwca 2004 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno- Społecznego
Roger BRIESCH